

19 MAYIS

ŞUBAT
1949

Aylık Kültür ve Sanat Dergisi

C. Sena ONGUN
Vahit GİRAY
Ömer ORHUN
C. SANER
K. DİLCİMEN
M. Süheyl ESEN
M. KARAKURUM
B. UĞURÇOK
Halide ONAY
Nezih CANSEL
F. ATABEK
Erol CANSEL
Hugh SCOTT

Cilt: 9 Sayı: 100
ŞUBAT
1949

me

Demokrasi Nedir? ve Demokrat Terbiye

C. Sena ONGUN

Demokrasi, halkın, milletin kendi kendini idare etmesi demektir. Yani egemenliğin bizzat millet tarafından kullanılması demektir. Şu halde demokrat bir rejim, kendi hak, vazife ve kuvvetlerini idrak etmiş bir milletin rejimidir. Bu sistemde millet, kendi ihtiyaçlarına en uygun, kendi maddî ve manevî kudretini en çok artıran kanun ve teşkilâtı, kendi iradesiyle kurar; ve sonra bunlara, yine kendi iradesile itaat eder. Hiç bir demokrat cemiyette bu kuruculuk ve bu itaat işi, birden bire gerçekleşmiş değildir. İnsan haklarını ilân eden Fransız evrimcileri de, bu hakları kökleştirip yayabilmek için azmi kan döktüler? İngiltere, Amerika ve İsviçrede demokrasi anlayışı birdenbire uyanmış ve gelişmiş hakikatlermidir? Tarih gösteriyorki, her cemiyette yeni doğan bir idealin yerleşebilmesi için, bazan hattâ yüzyıllarca savaşmak zarureti hasıl olmuştur. Fakat bizim milletimiz için demokrasi, yeniden kazanılacak veya icadedilecek bir rejim değildir. Evvelâ bunu siyasal hayat ve medeniyetimizin en çok ilgilendiği Anglosakson demokrasi-leri son amaçlarına ulaşmış bir örnek rejim olarak yaşayıp durmaktadır. Sonra bizim toplumsal bünyemize tarihsel gelenek ve âdetlerimize de bundan daha yakın ve uygun bir rejim yoktur.

Her Türk, yaradılışı, ahlâkı ve hayat anlayış itibarile demokrattır. Vakiâ, milletimizin ruhunda daima üstün bir efendilik vikarı, hayat tarzında bir aristokrat renk ve hava mevcuttur. Fakat bu karakterler, demokrasiye yabancı bir cemiyet olduğumuza değil, belki demokrasinin en gerçek anlamına uygun bir ruh kabiliyeti taşıdığımızı delâlet eder. Zira, demokrasi, adilik ve bayağılığın, bilgisizlik ve aşağılığın egemenliği demek değildir. Demokrasilerin yarattığı dil, sanat, kültür ve medeniyete dikkat edilirse, bunların ne kadar geniş ve herkes için faydalı, cemiyeti her gün biraz daha bulunduğu seviyeden yükseltmeğe çalışan gayretlerin ürünü olduğu anlaşılır. Demokrasi, başıboşluk, disiplinsizlik ve her çeşit hiyerarşinin ortadan kalkması demek değildir. Demokrasi, tam manasile bir sisteme, bir başa bağlanmak, bir disipline girmek ve millî hizmetler hiyerarşisinde lâıyk ve muktedir olduğu bir sıraya yerleşmek demektir.

RABBİME

Yazılmış alnıma bu kara yazı
Seneler geçsede silinmez Yarap.
Çok zaman ağladım gülmedim bazı
Hikmetinin sırrı bilinmez Yarap.
Deliyor gökleri her zaman ahım
Yüklemiş hazanı bana Allahım.
Neş'e hizmetçimdir elemse şahım
Nasıl dayanayım buna Allahım?
Bir aciz vücutla sonsuz ızdırıp
Taksimde bana mı verildi Yarap?
Yetmez mi çektiğim bitmeyen azap
Vücudum toprağa serildi Yarap.

Vahit Giray

Demokrasinin hürriyeti en akla ve millî menfaatlara uygun olan hürriyettir; ve Demokrasideki eşitlik kanunun, aklın ve tabiatın emrettiği eşitliktir. Millî egemenlik ve menfaatin zararına işleyen hürriyet, gerçekte bir yabancı fikir ve menfaata esir olmaktan başka bir şey olamaz. Bunun içindir ki her şeyden evvel demokrasi, bir faziletin, bir millî ahlâkın siyasal ve hukukî teşkilâtından başka bir şey değildir. Bu itibarla bir milletin aydın olan olmayan fertleri gerçek ve şuurlu bir demokrasi terbiyesi almadığı müddetçe, bu rejimin sağladığı haklardan ne faydalanabilir, ne de bu hakların mahiyetini anlayıp kendisine düşen vazifeleri ifa edebilir. Bu terbiye evvelâ yurtdaşı bir şahsiyet haline getirir, yani emin olunduğu veya şahsi için menfaat hazırladığı için değil, doğruluğuna inandığı veya inanmadığı için tenkit veya takdirlilerini sarf eder, yardıma koşar veya bu yardımdan uzaklaşabilir, yıkmağa değil yapmağa, bir bozguncu değil, bir kurucu olmağa çalışır. İşte bunun içindir ki, rejimin adı ve değeri ne olursa olsun, bir millet hangi terbiyeyi almış, hangi düşünce ve ahlâk itiyatlarını kazanmışsa, o rejimi bu terbiyenin zaruri kıldığı seviyeye indirir veya çıkarır. Bu itibarla bir cemiyette başarılması istenen yüce ve faydalı işleri, sadece bir kaç kişiden, hatta bir meclis veya teşkilâtın beklemek beyhudedir. Bu sayılı kuvvetler, ancak çalışma ve işleme konularını plânlaştırırlar; fakat, çalışacak uygulayacak, itaat veya emredecek olan milletin kendisidir. (Her millet lâıyk olduğu hükümete nail olur.) prensibi nasıl tarihsel bir hakikat ise, (her hükümet kendini yaratan milletin seviye ve idrakinden üstün işler başaramaz) Prensibi de bir toplumsal hakikatır.

Hayat ve olaylar, müsbet bir demokrasi fikir ve imanının kökleşmesini halkın en kestirme ve en kudretli vasıtalarıyla terbiye edilmesini istemekte ve milleti terbiyeye memur olanlarla idare edenlerin taklit ve takdire lâıyk imrenilir örnekler haline gelmesini beklemektedir.

DÜRGÜN ŞEHİR

Ömer ORHUN

Küçük şehir veya büyük şehir sözleri birer coğrafya ifadesinden ibarettir. Bunları birbirinden, yalnız nüfuslarının çokluğu ve ekonomik zenginliği ile değil, aynı zamanda sosyal teşekküllerin, kültürel çalışmaların ve nihayet kültür seviyelerinin tekâmül dereceleriyle kolaylıkla ayırt edebiliriz.

Büyük şehirlerde, sosyal yaşayışın zaruretleri dolayısıyla, kültürel bir çevrenin meydana gelmiş olduğu görülür. Meselâ İstanbul, Ankara, İzmir gibi. Bu merkezlerin, söylediğimiz üstünlükleriyle Türkiye'nin diğer şehirlerine fikirler, yayınlar ve türlü teşekküller bakımından daima rehberlik ettikleri görülmektedir.

Halbuki Samsunda, misal olarak verdiğimiz yerler gibi çeşitli vasıta ve imkânlarla malik büyük bir şehir gösterişi yoktur. Onu memleketimizin diğer illeriyle karşılaştıracak olursak, oldukça kabarık aydın zümresile önemli bir değer taşımakla beraber, daha ziyade şehrin 38 bin ahalisi ile ticarî öneminin materyel bir varlık halinde belirdiğini görürüz. Onun için manevî âlem bakımından insana küçük şehir manzarasını ilham eder ve hattâ, bu yöndeki faaliyetlerinin azlığı ile sessiz şehir hissini verir.

Yine entellektüel cepheyi temsil eden öğretmenler gurubunun, ödevleri icabı çeşitli faaliyetlerle muhite başka bir renk verebileceği düşünüldüğü takdirde, Samsun eğitim ailesinin, bu husustaki sakin hayatı dikkati çekmektedir. Bu branşdaki görevlilerin münferit yaşayışlarının neticesi olarak, kendi iç âlemleriyle başbaşa kalışları, ancak statik bir varlık yaratmaktadır. Çünkü 13 ilk okulu, teknik ve orta öğretime bağlı her derecedeki müesseselerinde bilim ve sanatta ehliyetli şöyle böyle 250 ye yakın öğretmen vardır. Bunların müşterek görgü ve bilgilerinden yükselecek ses şehrin manevi yönünü daha hareketli ve zevkli yapabilir.

Şu son günlerde bir çok yerlerde bu kültürel çevre, ya öğretmenler birliği veya hatta da öğretmenler yardımlaşma kurumları halinde toplanmış bulunuyorlar. Hatta, merkez Ankara olmak üzere bir fedarasyonda kurmuşlardır.

Bu kurumların yardım sandıkları var; birbirleriyle temas edecek, fikirlerini aydınlayacak yerleri var; tatillerden istifade ederek toplu seyahat edecek programları vardır. İcabında konferanslarla, yayınlarla, eğlence geceleri tertip etmek ve çocuk eğitimi ve öğretimi üzerinde münazaralar yapmak suretille bulundukları yerlerde varlıklarını duyuracak faaliyetleri vardır.

Samsununda bu şehirler arasında bulunmasını gönül istediği içindir ki, böyle bir konuyu ortaya koymuş bulunuyoruz.

Öğretmenler, yetiştikleri okullarda değil, öğretmenlik esnasında, vazifeli bulundukları yerlerde bilgilerini artırır, tecrübe kazanırlar ve tekâmül ederek daha çok faydalı duruma girerler. Onun içindir ki, Samsuna yeni gelen bir öğretmen teşekkülünün sebebiyle ekonomik hayatta zorluk

Hayat Güzeldir Çocuğum

Hayat güzeldir çocuğum,
Koş oyna sevincinle.
Hayat ve ona ait her şey güzeldir :
Eline batan diken bile.

Hayat güzeldir çocuğum :
Gözlerin gibi parlak gökyüzü.
Güneş, alınlarında açan bir gül,
Ve kuşlarki süslemekte gündüzü.

Çiçekli çayır ve ağaçlar,
Kuş civıltılarıyla yeşerir.
Çocuk şarkıları ki, her şeyin üstünde,
Bütün güzelliklere kuvvet verir.

Hayat güzeldir çocuğum :
Bak, senin gibi neş'eli her böcek.
Biliyormusun, sönüp giden bir güzelliği.
Bahçede kanadını kopardığın kelebek ?

Gökten boşanan aydınlık içinde
Nur çehreli insanlar..
Bak, çocuğum; hepsi ne kadar sevimli,
Ve güzel ne kadar.

Her şey şu beyaz bulutlar kadar uçucu ;
Hayat, tatlı bir neş'edir çocuğum.
Koş, oyna, ve sevinçle haykır, gül,
Ve bu rüyadan uyanma yavrucuğum.

Cemal Saner

çeker, bilim alanında yalnız kalır ve tek başına sessiz bir yaşayış onun bulunduğu seviyede kalmasına sebep olur.

Eğer, gerek maddî kolaylık, gerekse manevî yükselme akıllımıza getiriyor ve Samsun öğretmenlerinin de bir varlık olduğunu göstermek istiyorsak, başa kuvvetli elemanlar geçirmek suretile, öğretmenler birliğini ve yardımlaşma teşkilâtını kurmak gerekmektedir. Böyle bir teşekkül meydana getirilince, öğretmenler birbirleriyle kolaylıkla tanışacaklar, anlaşacaklar ve her türlü fırsatlardan istifade ederek yapacakları faaliyetlerle, memleketin kültür sesine dinamik olarak iştirak etmiş olacaklardır.

Samsun ve Dolayının Osmanlılara Geçişi

Kâzım DİLCİMEN

Elimizde bulunan gerek yazma gerek basma ilk Osmanlı tarihlerinde Samsun ve dolayının Osmanlılara ne suretle ve nasıl geçtiği anlatılırsa da Osmanlı tarihini nazmen tertip edenlerden Haddî'nin bu konu üzerindeki yazısını daha büyük bir zevkle okunur düşüncesiyle aşağıda okurlarımıza sunuyoruz.

Hadidî, Edirne'de Firecik köyünde doğmuştur. Ne doğum tarihi ne de asıl adı, kaynaklarda yazılmamıştır. Ya babası demirci olduğu yahut diğer bir rivayete göre kendisi de demircilik yaptığı için Arapça demir anlamına gelen hadid sözüne nisbet eki ekliyerek demirsel veya demirci anlamında meydana getirdiği Hadidî mahlâsını almıştır.

Manzum Âli-Osman tarihi Kâtip Çelebi'nin Keşf-al Zunun adındaki ünlü eserine göre Hoca Sadeddin'in Taç-al Tevarih adındaki eserinin kaynaklarından biri olmuştur. Bu bilgi, Osmanlı Müelliflerinde de vardır.

Hadidî, eserini ölümünden üç yıl önce bitirmiştir (1530). İlk Osmanlı

Beği Osman'dan başlamak üzere Osmanlı tarihini nazmen Kanuni Süleymana kadar yazmıştır.

Eserin bir nüshası Esat efendi Kitaplığında 2081 numaradadır. İkinci cihan savaşında İstanbul'un tehlikeli bir duruma düşmesi üzerine değerli yazma eserler Anadolu'ya nakledildiğinden ve hâlâ genel durumun düzelmemesinden bu kitap İstanbul'a iade edilmemiştir.

Biz sonradan kopya edildiğini sandığımız Fatih'te Millet Kitaplığındaki 1317 numarada kayıtlı ikinci bir nüshasından faydalandık.

Bu eserin diğer bir nüshasının da Berlin Krallık kitaplığında bulunduğunu Bursalı Mehmet Tahirin Osmanlı Müelliflerinden öğreniyoruz.

Hadidî kendini, bilim yoluna sevk ederek müderrisliğe yükselmişti. Eserinden iki parça sunacağımızdan lisan ve şiirin letafetten âri olup olmadığı hakkındaki hükmü okurların zevkine terk ediyoruz.

Hadidî 940 Hicret yılına rastlayan Milâdi 1533-1534 yılında ölmüştür.

I

Der vâf-ı bahar ve azmi sefergerdeni Şehriyar
Be-hisar-ı Samsun ve müsahharşüden ân diyar (1)

Şükûfe berle eyyam-ı baharı
Yine zeyn itti ruy-u ruzigârı

Yine feryada bülbül itti ağaaz
Ki doldu kubbe-i eflâk âvaaz

(1) - Bu Farsca başlığın tercümesi aşağı yukarı şu anlamdadır; Bahar mevsiminin vâfı ve Padişahın Samsun kalesine sefer yapması ve orayı açmasıdır.

Vuğuş-u tayır başladı huruşı
Çimenler bahr bigi (2) geldi cûşa (3)
Hemen Sultan Muhammed cem'idüp er
Sürer Samsun hisarı üzre leşker
Karadeniz kenarında var idi
İki kal'e ki Samsun dirler idi
Birisi kâfirindi ol hisarın (4)

(2) - Bigi; gibi demektir. O yüz-
yillarda çok kullanılırdı;
Meselâ şunun bigi kim kadirdir kim
güneşsiz aydınlık vere S. 17

Hamdû şükretti deyü ey Zülcelâl
Bin benim bigi yaratsan ne muhal
Yunus Emre

Şol mugaylan ağacı bigi ki göl-
gesi yoktur. S. 40 Onun bigi kişiye
kel'adem derler.. S. 40 Anın bigiden
sen dahi ırak kaç S. 41 Onun bigi-
nin eteğine berk yapış Sa. 41

Kabusname

Geçirme fırsatı boynun eğüb benef-
şe bigi
Hoca Dehhanî Hayat mecmuası 1.
yire subhun nefesi rahmeti Rahman
bigidir.
Hoş zamandırki cihanın bedeni can
bigidir.

Divan-ı Şeyhî (Bigi) redifli 12
beyitli gazelin matlaı

(3) - Hadidi; bu bahar vasfını
vak'anın bahar mevsiminde olduğunu
anlatmak için yazmıştır. Hemen he-
men bu kitapta bahar mevsimleri
hep böyle anlatılır.

(4) - Kâfirden maksat Cinevizli-
dir;... Hükkâm-i şehh halk arasından
intihap edilirse de bir Cineviz Po-
destas Yeni Foça Midill, Galata ve
Karadeniz sahilinde Amisus (Samsun)
ile Amastiris (Amasra) ve Kırımdaki

Kefe'yi Cumhur namına idare ederdi.
Hammer tercümesi kitap 10 S, 160-161
Biri mülkü idi İsfendiyaarın (5)
Bu kâfir şehrine od düşdü nâ-gâh
O şehri od'a yakdı kudret-ul-lâh
Orda fitne idi düşdi fırsat
Olur ehl-i âdeme fırsat ganiyet
Sürüb er Hamza Beğ (6) irişdi akdem
Sipeh-salâriydi Rumun ol-dem
Ne kim buldiyse yağma itti varın
Harap itdi yakup Kâfir Hisarın
Üşüb Samsun'una İsfendiyaarın

(5) - Ankara mağlubiyetinden
sonra Timur; Anadolu Beyliklerine
eski topraklarını vermişti. O zamana
kadar Candaroğulları yani İsfendiyaar
oğulları Samsun'a aslâ sahip olma-
dıkları halde fırsattan istifade ederek
Samsun Beyi Cüneyit Beği, Carşamba
bölgesi Beyi Albarslan oğlu Hüsa-
mettin Hasan Beğe öldürterek Bafra-
dan Samsun'a gelmiş ve oraya ko-
laylıkla yerleşmişlerdi.

(6) - Rımyaı-Suğra yani küçük
Anadolu beylerbeyisi Tokathı Biçer-
oğlu Hamza Beğ'in adı tarihlerde
törlü törlü yazılmıştır. Burada da Er
Hamza beğ denilmiştir.

Aşıkpaşazade tarihinde (Avrupa
tab'i S. 79) Biçer, İstanbul tabında
Hacer, Vatikan nüshasında Hacer,
Neşride Biçin (Müze kitablığı 5015
S. 161, Tacüttevarihte Biçer, Erzincan
tarihinde S. 77 Bihaber, Cumhuriyet
15. yılı dolayısıyla Samsunda basılan
kitapta (Bıdır) S. 43, Tokattaki mezar
şahidesinde ise (Bicir) olarak yazılı-
dır. Bu adın Biçer olduğu kanaati-
mize rağmen törlü eserlerde törlü
biçimde yazılması ya cehaletten ya
hut arap imlâsının türkçeye tatbık
ve zamanla yanlış okunmasından
doğmuştur.

Kapusun yapdururlar (7) ol hisarın
Göçüp Sultan Muhammed çekdi leşker
Açar ağzını ejder-veş alemler
Figani kerr'ü nây-u kös-i harbi
Griyvi tutmuşıydi şark-u garbi
Nice dağ-u dere derbendi geçti
Ki bir gün Kal'ei Samsun'a irişdi
İçindeydi Hızır Beğ ol hisarın
Ulu oğluyidi İsfendiyaarın
Çıkmışız cengâne fikretti gördü
Açub kapuyı şehri Şah'a virdi
İder Sult'an Mhammed âna İzzet
Buyurdi tazı atlar hob-hil'at
Didi; gel bile bizimle gidelim.
Atandan yeğ sana dirlik idelim.
Didi; Kasım karındaşı katunda

(7) - Yapmak, eski türkçede
kapamak anlamına, yaptırmak kapat-
mak anlamına kullanılırdı. Bu anla-
mada kullanıldığına dair bugün de
bazı izlere rastlanış.

... Gelin, kız evinde, köşe başın-
da beyaz yapık yemeni ile oturur.

Hamit Zübeyr Koşay, Türkiye
Düğünleri sayfa 273. Aynı eserde
bu kelime iki defa 215- inci sayfada
geçtiği gibi yapın biçiminde de 255
inci sayfada geçer.

Kuluna, gel ol şehvete kapu yap
Ferkengnamei Sâdi, Manisa nü-
hası, Şerif Hulûsi Türkiyat Mecmu-
ası IV 302

Faslı kış irüp yapıldıyse babı nev-
bahar

Divanı şeyhi s. 111 ve s. 98
Taliim yaptıyse nîmet ve rahat ka-
pusun

Aynı eser s. 138 ve 98
Yapça okumak; örtük, kapalı yani
içinden okumak, lire bas.

Münih Devlet Kitablığı nr. 280

İkimüz olamazız (8) hidmetinde
Hasûd olur mu hiç islahâ kaabil ?
Nümunedir bize Hâbil ile Kaabil (9) .
Heman Şah; ile tevdi itdi, gitdi
Atası hidmetine vardı yetdi
Çü Şeh; Samsun'u zabt-itdi şehâne
Görüb kaydini muhkemi bibahane

Bu Samsun fethinin tarihini bil
Sekizyüz yıl dahi yirmi bir yıl
Nebinin hicretinden geçmişiydi (10)
Muhammet Han ki nanı açmışıyd.

Dictionnaire Turc et François 18
asır, Ziyaettin Fahri Türkçe-Fransızca
bir lûgat Türkiyat Mecmuası V.
323-4

Ağaç kapu yapıldıyse altın kapu açıldı.

Atalar sözü

Ahşamdan sonra kapını yap.

Atalarsözü 830

Yapağı veya yapak koyunu ör-
ten, yaprak ta ağacı örten nesneler-
dir ve bu kelimelerin asıl anlamını
hatırlamadan bugün hepimiz kullanı-
rız.

(8) - Olamazız; olamayız demek-
tir. Biz bunu bugün olamayız diye
kullanıyoruz. Türkçede (z) ve (y)
harfleri birbirine yer verirler:

Ayak- Azak, Yaz-Yay (yayla sö-
zünde yaşıyor), Buymak ve söylemek
sözlerinin kökleri buz ve söz'dür.

(9)- Hâbil ile Kaabil; ilk Peygam-
beri Âdem'in erkek çocuklarıdır. Kız
kardeşlerini almışlar ve kıskançlık
yüzünden birbirlerini öldürmüşlerdir.

(10) - Bazı kaynaklar olayın 822
hicret yılında olduğunu yazarlarki,
milâdi 1419 yılına düşer .

II

Der beyan-ı İbn-i Albarslan

Bâ Yürgüç Paşayı mîrmîran (11)

Meğer Canik Beğiydi Alb-Arslan
Bahadır kişiydi aslı Türkman
Anın mülkü idi Canik diyarı (12)

(11) - Alp Arslan oğlu ile Beylerbeyi Yürgüç Paşa hakkında demektir.

Yürgüç Paşa; Mehmet Çelebi hizmetinde bulunmuş Amasya valisi ve Murat II-nin lalası olmuş Anadolu Beylerbeyliğine kadar yükselmiş ve Anadolu kuzeyinde devam eden küçük beylikleri temizlemiş, adına para bastırarak kadar nüfuzu artmış hileleriyle ün salmış bir Osmanlı paşasıdır.

Celâlettin Yürgüç'e Yürüklüce de denirdi. (sicilli Osmanî)

(12) - Canik ve daha eski ifade ile Cahit, Trabzon merkez olmak üzere Sinop batısına kadar uzanır, bugünkü bir kısım Karadeniz illerini içine alırdı. Selçuk tarihleri Cahit Tekvürü ile Trabzon İmparatorunun kasdederdiler.

Asıl Canik ile bugünkü Ordu İlini (Halibia) anlamak gerektir.

Selçuklular devrinde Trabzon İmparatorluğundan alınan yerlerin hepsine Canik İli denir.

Osmanlıların ilk devrinde Canik Sancağı; evvelâ Amasya'ya sonrada Sivas'a bağlanmıştı.

Evliya ve Kâtip Çelediler devrinde (XVII. yüzyıl) Canik'in en önemli şehri Ünye idi, ve Canik ile aşağı yukarı bugünkü Samsun ve Ordu illeri kasdedilirdi.

Cidüben oğlu kalmış yadigarı (13)
Diler Yürgüç ki Canik mülkün ala
Hemen meşgul olur tedbir-ü ala (14)
Meğer oğlanına Yürgüç Paşa bir gün
Arus (15) almağışın başladı düğün
Okur (16) düğüne Albarslanın oğlun
Muradı bu; göre geldikde kaydın
O hod, kasdini Yürgüçün bilürdi
Gice gündüz anın fikrin kılurdu
Düğüne saçı, okuyana hil'at (17)
Kemale irince gösterdi mürüvvet

Canikli Hacı Ali Paşa ve evlatları ile Hazinedar zadeler Trabzon Valiliklerini de ellerinde tuttuklarından Samsun muhassıllığı, Trabzon Vilâyetine eklenmiştir, Niksar kazası da son zamanlara kadar Canik sancağına bağlı idi.

Adı geçen Alp Arslan'ın il zamanlarda başkendi Niksar kasabası idi.

(13) - Hadidî; İbn-i Alp-Arslan ile Hüsametdin Hasan Beği anlatır, ki bnnun babası Alp-Arslan, ve bunun da babası Tacettin Caniti'dir. Bu son i k i ad Aziz Asterâbâdi'ni Bezm'ü Rezm'inde sık sık geçer.

(14) - Al; hile demektir. Aldanmak aldatmak sözlerimizin köküdür.

(15) - Arus; arapça gelin demektir.

(16) - Okumak sözünün bir anlamı da davet etmek demektir. Hâlâ Anadolu'nun bir çok yerlerinde kullanılır.

(17) - Okuyan; davete çağıran demektir.

VATAN TOPRAKLARI

M. Süheyl Esen

Dört iklimi sinesinde toplayan
yurdumun her köşesi başka baş-
ka, eşsiz güzelliklerle doludur.
Yaz mevsiminde sıcağın bu-
ram buram terlerken aşacağı-
nız beş kilometrelik dağ yolla-
rı sizi buz gibi rüzgârların esti-
ği çam kokulu başı dumanlı
yaylalara ulaştırır.

İstanbuldan Hopaya kadar

uzanan Karadenizin yemyeşil
sahillerindeki füsun ruhunuza
sararken Akdenizin alevli kıyı-
larındaki başka hayat başka
renkler ve kokular başınızı dön-
dürür. Bu iki denizin arasına
sıkışan Marmara başlı başına
bir cennettir. Bu münis denizin
sahille öşüpen mavi sularının
karşısında bütün sıkıntınızı unu-

Mübarek-bâd için emritti name
Söze geldi, dilin depretdi hame
Didi bu davetin aslın bilürüz
Ki dayim biz anın fikrin kılırız
Degüliz biz mahalli mekr-ü alın
Vilâyettir muradunuz, hoş alın
İdem can ile mülküm Şaha isâr
Kuluyum Şahın itsün bane timar
Hem işitdik muradın gelmek imiş
Elimizden İlimiz almak imiş
Ne lâzım ceng-ü leşger biz varalum
Muradı mülk ise Şahın, virelüm
Hem eyle etti ol, Yürgüce geldi
Anı habs-ile Yürgüç Şaha saldı
Hisar-ı Bursa'da bir evde anı
Koyuben bekler-idi her zamanı
Meğer bir gice fırsat buldı çıkdı
Hisarın burcuna bir ipi dakdı
Ol ipden sarkınub pes yire indi
Tedarük itmiş-idi, ata bindi

Giceyi gündüze katdı ve gitdi
Menazil kesdi ve mülküne yetdi (18)
Bu hal-üz'e iki yıl sürdü devran
Tefekkür itti İbn-i Albarslan
Ki-ola bende ol şah-ı cihana
Süre ömrini emnile zamana
Yarar yoldaş ve ağır peşgeş aldı
Sürüb Sultan Murad'a aldı geldi
Şeh'e arz-itdiler Erkân-ı Devlet
Didi erkâna Şeh; idin riayet
İderler Rum ili'nde eyü timar (19)
Götürürler malın, ehlin her ne kim var
Yüz urdı Şeh Murad'ın hizmetine
Dua idüb devam-u Devletine
Şeh emr-itdi o Canik illerini
Yazub getürdiler defterlerini
İdüb taksim timar erlerine
Virür haline göre her birine
Sekiz-yüz hem otuz bir yıl Nebinin
Bu-fethe tarih oldu hicretinin (20)

(18) - Eğer Hadidî, Hasan Beyin kendi mülküne gittiğini sırf beyitini tamamlamak için yazmamışsa Canik tarihi için önemli bir bilgi veriyor. demektir Diğer kaynaklar Hasan Beyin iki yıl kadar şurada burada dolaştığını ya zarlar.

(19) - Amasya Müverrihi bu iyi timarın Gümülüne olduğunu yazar III-202

(20) - 831 hicret yılı; Milâdi 1427 yılına raslar.

tur ve hafiflersiniz. İki tarafından tarihe göçen imparatorluk ve saltanat devrinin ihtişamlı eserleriyle bezenmiş, dünyada bir eşine daha rastlanmaması mümkün olmayan boğazın serin sularındaki tadına doyumaz câzibeyi kim inkâr edebilir ?

Yaz aylarında bir çarşaf gibi sessiz yayılan marmaranın koynunda uyuyan şir ve hülya dolu Adalar birer aşk beldesidir. Toprağının âsil kızları yaşları asırlara varan çamların yeşil gölgelerinde vakur başlarını sevgilerinin, oşlerinin omuzlarına dayayarak enginlere dalarlar. Bu hülyalı şehrin geceleri de bin bir ışıqla dolu başka bir âlemdir. Bu kıyılardan seyredilen mehtabın bilinmez ve tarif edilmeyen sihriyle elle tutarcasına içinizde hisseder ve damla, damla ruhunuza sindiğini anlarsınız.

Uzaktan pırıldayan muazzam kubbeleri ve ince minareleriyle Türk târihinin zafer destanlarını âbideleştiren munteşem Süleymaniyyeyi muhabbetle âğuşuna basan İstanbul kadar tahta minareli, basık, kireçli evleriyle en küçük ıssız köylerine, sürülerin yayıldığı meralara, tayların kişnediği zümrüt çayirlara,

sert ve hırçın rüzgârların koşuştuğu zirvesi bulutlarla öpüşen karlı dağlara ve kayaların arasında fişkıran buz gibi pınarlarına kadar bütün özellikleriyle benliğimizi büyüleyen bu topraklar heyyy vatanımdır benim.

Her karışımı ecdadımızın mübarek kanlarıyla suladığı bereketli toprağımızın her zerresine bir şehidin bir damla da olsa temiz kanı karışan ve kırlarında boy veren nazlı ve nârin gelinçikler kızıl renklerini bu kandan almışlardır belki de ...

Doğudan Batıya, Batıdan Güneye kadar mert ve cesur akıncılarının nal sesleri ve her savruluşunda bir düşman kellesi koparan keskin kılıçlarının şakırtılı akisleriyle dolu yüz yıllar nereye baksanız, şimdi bir masal gibi bu toprağın çocuklarının kahramanlık ve cengâverlik menkıbelerini nesilden nesle söyleyip fısıldıyorlar. Ve daha nice, nice yüz yıllar bunu terennüm edeceklerdir elbet.

Topraklarına ATATÜRK gibi eşsiz bir kahramanın maddi ve fâni varlığı karışan ve Arslanlar diyârı olad aziz yurdumı dünya var oldukça Türk kalacak ve Türk milleti ebediyete kadar var olacaktır.

Çarşambanın Beşerî Coğrafyası

Macit Karakurum

Samsun şehrinin 36 km. güney doğusunda bulunan ve Yeşil ırmağın iki yakasında yayılmış olan Çarşamba ilçemiz, coğrafya bakımından, insanların yaşamasına bir çok uygun şartlar gösterdiğinden tarihin eski devirlerindenberi bir yerleşme alanı teşkil etmiştir.

Nitekim, şehir M. Ö. 16 ncı yüzyılda (Themiscyra) adıyla İyonyalılar tarafından, bugünkü şehrin 24 km. güneyinde ve Ayvacık yakınlarında bir pazar yeri olarak kurulmuş olduğunu ilerde Amazon kadın cumhuriyetinin, sonraları komnenlerin idaresine geçtiğini, nihayet 1081-1084 arasında Kılıç Arslan zamanında Ahmet Danişmend'in ümrâsından Mehmet Tacettin'in eline geçtiğini öğreniyoruz. Bir müddet birbirleriyle uğraşan beyler arasında paylaşılan şehir, Gazi Ahmet bey tarafından bugünkü Çarşambanın güneyindeki «Ordubası» na, daha sonra «Kurt Ahmetli» denilen yere, buradan da «Cayvar» a taşınmış; beyler mücadelesinin şiddetlendiği sıralarda da Hacı Ali paşa merkezi «Yenice» ye, Battal paşada «Eski yurt» denilen bugünkü şehrin yanına nihayet hükümeti eline alan Hazineदार Süleyman paşa 1230 yılında bugünkü yerinde Çarşamba şehrini kurmuştur.

Bugün Karadeniz kıyısından 20 km. güneyde kalmış olan Çarşamba şehrinin kuruluşu geliş güzel olmaktan ziyade topraklarının bitek olması, bitki örtüsünün zenginliği, akar sularının bolluğu, denize yakınlığı ve kara yolu üzerinde bir uğrak yeri olması... gibi doğal ve ekonomik coğrafya şartlarının gösterdiği bir takım kolaylıklar ve uygunluklar sayesinde mümkün olmuştur.

	İlce merkezinde			Köylerde		Bütün ilçe	
Yılı	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	
1927	2892	3273	6165	18103	21095	39195	45358
1935	3388	3674	7062	24856	26587	51443	58503
1940	3594	3820	7414	26468	28180	54648	62062
1945			8087			62248	71035

Yukarıda Çarşamba nüfusunun bütün sayımlar boyunca gidişini gösteren tablodan anlaşılacağı gibi, ilçe her yıl ortalama (1500) kişiden fazla artış göstermektedir ki gerçekte artış bu sayının 3 - 4 katını bulduğu halde, her yıl ölenlerin ortalama sayıları bu sayıdan çıkarıldıktan sonra geriye kalan nüfusu ifade ettiğine göre, Çarşamba nüfusunun gösterdiği artışın değerli sayılması icabeder. Nitekim, Samsun'un diğer ilcelerile karşılaştırıldığı takdirde bu bakımdan ilcelerimizin önünde yer aldığı görülür. Nüfus artışının temelini doğumun ölümden fazla oluşu sağlamakla beraber, bunda yıllardanberi Doğu Karadeniz yahsından buraya göç edenlerin de payı vardır.

Çarşamba nüfusunun sayım yılları boyunca sürekli olarak artışı ekonomik şartlarındaki gelişme, sıtma gibi nüfusu kıran hastalıklarla savaş,

toprağın daha bir kaç kat nüfusu besleme kabiliyetinde olması... gibi etmenlerle açıklıyabiliriz.

İlçenin yüz ölçümü 1350 Km. kare olduğuna göre ve nüfus artışının tabii neticesi olarak nüfus sıklığıda (km. kareye 1927 de 33, 1935 de 42, 1940 da 46 1945 de 52 kişi) artmaktadır ki son sayıma göre bu sıklık, memleketimiz ortalamasının iki katından fazla olduğu gibi Samsun ilçeleri arasında da Terme ve Samsundan sonra üçüncülüğü temin eder. Bununla beraber nüfus sıklığı Çarşambanın her yerinde pek tabii aynı değildir; İlçe sınırları içindeki ova ile dağlık arazi alanları hemen hemen birbirleriyle eşit yer kapladıkları halde nüfusun çoğu ovalara toplanmıştır; burada km. kareye düşen nüfus 60 - 70 i bulduğu gibi bataklık yerlerde ve Caniklerde nüfusun ortalama-dan daha seyrek olduğu yerlerde vardır.

YuKarıdaki nüfus tablosuna dikkatle bakılırsa Çarşamba nüfusunun çoğunluğunu köylü nüfusun teşkil ettiğini ve ayrıca gerek ilçe merkezinde ve gerekse köylerde kadın nüfusun erkek nüfusundan daha çok olduğu göze çarpar.

Osmanlı imparatorluğunun ilk idarî teşkilâtından 1924 yılına kadar Trabzon ilinin Canik sancağına bağlı iken bu tarihten sonra önemli bir değişikliğe uğramıyarak Samsun ilinin bugün sayıları dokuzu bulan ilcelere birisi olmuştur. Canik sancağına bağlı bulunduğu sıralarda "Ökse,, "Arım,, adlarında iki bucağı varken 1924 ile 1936 yılları arasında kendisine bağlı başka bir bucağı bulunmayan ilçe bu tarihtenberi 15 köyü ile beraber (Ayvacık) bucak haline getirilerek ilçeye katılmıştır.

Son günlerde sayıları 130 u bulan Çarşamba köyleri içinde nüfusu (1000) i aşan sekiz büyük, (500) ü aşan 35 ortanca köyler olup geriye kalanları daha az nüfuslu köyler teşkil etmekle beraber bunların içinde nüfusları 100 ve daha az nüfuslu küçük köyler pek azdır. Köy başına düşen nüfus son sayıma göre ortalama (400) ü geçer.

Çarşambada yerleşme tipi, arazinin şekline uygun olarak ovada toplu, Canik dağlarında ise dağınıktır. Genel olarak su kenarlarında, güne bakan yamaçlarda, hafif eyimli düzlüklerle, taraçalarda kümelenmişlerdir. Evlerin çoğu ovada ormanın zenginliği taşının azlığı dolayısıyla ağaçtan, köylerde ise umumiyetle :

a) Duvarları çitle örülmüş, iç ve dışdan toprakla sıvalı olanlar ; b) diğeri köylülerin (Dökme) dedikleri ağaçtan yapılmış bulunanlar olmak üzere iki tipte görünürler. Bunlardan ova evleri, toprağın rutubetinden korunmak için dört köşesindeki temel taşları üstüne oturtulmuş olmakla özellik taşırlar. Köy evlerinin damları sazlarla kaplanmış; ahırları ise umumiyetle evlerin dışında yer almışlardır.

İlçenin kültür hayatı da uzun zamandanberi canlılığını devam ettirmektedir. Son yıllarda muhtelif köylerde açılan yeni okullarla okul sayısı 25 i bulmuş, geçen yıldanberi Çarşambalıların gayretleriyle yapılmış olan orta okul iki yıldanberi derslere başlamış bulunuyor.

Görülüyorki, kuruluşu pek eski ve dağla ovanın çeşitli ürünlerinin bir değişme yeri olarak kurulan Çarşamba nüfusunun yıllardanberi artmakta olması ekonomik faaliyetinin artmasını sağlayacaktır.

İnkılâpların sebep ve Sosyal Neticeleri

Baha UĞURÇOK

Cemiyetlerin sosyal bünyesinde esaslı değişikliklere sebep olan inkılâplar muhtelif sebeplerin tahtı tesirinde meydana gelirler. Bununla beraber inkılâpların oluşundaki sebeplerde bazı müşterek vasıflar göze çarpar. İnkılâplardaki ideal ne kadar hakimiyete uygun beşeriyet için ne kadar lüzumlu olursa olsun behemehal kanlı boğuşmalara sebep olur. Kan dökülmeden muvaffak olmuş inkılâplara tarihte hemen hiç raslanmaz Bugün bize çok tabii gelen kanun nazarında eşitlik prensibini elde etmek ve bazı sosyal sınıfların imtiyazlarını kaldırmak senelerce süren mübareze- lere sebep oldu.

Cemiyetteki mevcut nizam fertlerin ekseriyeti tarafından beğenilme-meğe başlayınca bu nizamı yıkmak isteyenler muhafazakârlara nazaran daha azimli ve enerjik olduklarında o memleket inkılâplara maruz kalır.

İnkılâpların muharriklerinden biride kindir. Fransa inkılâbının en büyük sebebi BOURGEOISIE'yi zâdegân denilen mümtaz kabul edilen sınıftan ayıran farklar ve imtiyazlar olmuştur. Fransa inkılâbı ezen sınıfla ezilen sınıf arasındaki eşitsizlikten doğdu. Bu inkılâbın insan eşitsizliğine bu derece önem vermesinin sebebi vardır. O zamanlar Fransa'da asilzadeler, papazlar gibi imtiyazlı, diğer taraftan halk, köylü denilen imtiyazsız sınıflar mevcuttu. İmtiyazlı sınıflar her türlü vergiden muaftı. Bütün vergiler köylünün, esnafın, tüc-

carın omuzlarına yüklenmişti.

Bu sınıflar arasında siyasi ayrı-lıklar olduğu gibi sosyal ve ekonomik ayrılıklar da vardı. Köylü derebeyi bakiyesinin tazyiki altındaydı. Buna mukabil Kral ve asilzadeler de kili-seyi himaye ediyorlardı. Fransa inkılâbı halkın bu üç kuvvete karşı ki-ninin tecellisi oldu.

Güstav Lebo'nuu da söylediği gibi (Madunlarda mafevke k a r ş ı hürmet yerine kin kaim olduğu vakit inkılâbın zuhuru yakındır)

Tabiatdaki tabii eşitsizlik insanların kendilerinden farklı olanlara karşı haset ve kine sevkeder. Bu suretle o günkü nizama göre aşağı sayılan sınıflar, say veya zekâyla elde etmek imkânsızlığını hissettikle-ri andan itibaren bunlara gasp ve cebir yoluyla vasıl olmağa çalışıyor-lar. Bir inkılâbın muvaffak olabilmesi için içtimai sınıflardan bir veya bir kaçının diğer sınıflara nispeten kabiliyet itibariyle tevafuk etmesi lâzım-dır. Fransa'da büyük inkılâbın muvaf-fak olması Bourgeoisie'nin kabiliyet-leri zâdegânın kabiliyetine tevafuk etmesiyle mümkün olmuştur. Zamanımızda Proletaria (esirler sınıfı) adet-lerinin çokluğu sayesinde muvaffak olabilir. Fakat devam edemez. Çünkü bugün sanayi'nin büyük inkişafı iş-çilerde mevcut olmıyan idare edici ehliyetleri icap ettiriyor.

Tarihte bolşevik inkılâbı buna en güzel bir misal olarak gösterilebilir. Rus Kominizm'i başlıca iki saf-haya ayrılabilir. Birinci safha servet-

lerin yağma edilmesi münevverleri ortadan kaldırılmasıydı. Bu umumî bir eşitleştirme halidir. Ve bu devre Bolşevikliğin en mesut devri oldu. Fakat yağma edilecek birşey kalmadığında kabiliyetli elemansızlık yüzünden cemiyet muattal bir hale girdi. O zaman garbın sermaye ve zekâlarına müracaat etmek zaruretinde kaldılar.

İnkilâpların neticelerine bakılınca görülüyor ki bidayette tasavvur edilen neticelerden tamamen başka neticeler husule geliyor. Bunun için düşünülüyor gibi neticeler tevhit eden inkilâplara tarihte hemen hemen hiç tesadüf edilmez. Rus inkilâbı bunun en bariz misalidir. Bu inkilâp bize inkilâplarda elde edilen maksatların asıl tasavvur edilen maksatlardan ne kadar ayrı olduğunu gösterdi

Sulh severliğini iddia ve vadederek muvaffakiyet kazandı. Aradan çok geçmeden geçimsizliği yüzünden bütün komşularını kendisine düşman etti. Ve bütün komşularıyla harbe girişti. Dünyada sulhun teşekkülüne bilfiil mani oldu. Militarisme'i kaldırmak istiyordu. Komşularından çok daha sert bir askeri idare tesis etti. İşçinin refahını temin etmek istiyordu. Halbuki askeri Bolşevik diktatörler iktidar mevkiine geçer geçmez amelinin sekiz saatten fazla çalışmaması usulü kaldırıldı. Ve işçi pek sıkı bir disiplin altında bir parça ekmek için günde on iki saatten fazla çalışmaya mecbur edildi. Bu suretle amele alelade bir esir vaziyetine düştü.

Ferdi mülkiyet hakkını lağvetmeyi iddia ediyordu. Bunda da muvaffak olamadı.

Güstav Lebo'nun söylediği gibi (Mülk sahibi olmuş olan Rus köylülerinin büyük miktarına ve mülkiyetin tevhit ettiği zihniyete nazaran iddia olunabilir ki yakında Rusya dünyanın en az Sosyalist ihtiva eden memleketi olacaktır)

Fransa inkilâbının en büyük sebebi sınıf farkı ve zadeğâna verilen imtiyazlar olmuştur. Bununla beraber Napolyon'dan asalet unvanı rica edenler sınıf farkını ve sınıflar arasındaki imtiyazın ilgasını, eşitlik prensibini hararetle müdafa edenlerin başında gelenler olduğu malumdur. O halde bunları muayyen katliama sevkeden eşitlik prensibi emeli hakikatte kendi lehlerine bir müsavatsızlık arzusundan başka birşey değilmiş.

Esasen mutlak eşitlik, tabiata tamamiyle aykırı bir haldir. Bugünkü cemiyelin icabettirdiği iş bölümü bunu büsbütün kat'ileştirmiştir. Bunun için Tarih eşitliğin hükümrân olduğu bir memleketi henüz zikretmemiştir.

İnkilâplar, inkilâba ön ayak olan önderlerin bazılarını şöhrete ve zenginliğe ulaştırabilir. Fakat buna mukabil halkın sefaletini artırır. Halk kütleleri bu değişmelerden pek az ve nadiren istifade ederler. Halkın ekseriyeti bunun farkına varamadıkları içindir ki, inkilâbın elebaşları dünyayı uzun müddet karışıklıklar içersinde bırakabilirler.

Cemiyetin bünyesindeki esaslı değişiklikler yeni bir nizam ve islahat anı inkilâplarla değil uzun müddet fikirlerin değişmelerinin neticesi olarak meydana gelir.

Bunun için cemiyette devamlı bir müvazene temini uzun seneleri icabettirir.

Fantezi :

Bir Mendil alışverişi

Victor Kravchenko duruşması görülmeden önceki günler zarfında, Paris hürriyetinin zevklerinden asla istifade etmemektedir

Buna rağmen geçen gün bir akşam yemeği davetini kabul etti. Bu kostümlü bir ziyafet olduğu ve insanın bavalıunu hazırlarken, muhakkak bir şey unutmak hatasından kendini alamadığı için Kravchenko alışık olmadığı bir gezi yapmak smokin yakası satın almak için bir gömleğe gitmek zorunda kaldı.

Muhafızı onu Rivoli sokağına götürdü. Mağazaya girince çeşitli eşyalar önünde şaşırıp kaldı. Alacağı şeyi unutarak bir mendil yığını işaret etti:

— Bütün bu desteyi almak istiyorum. Mendillerin üzerine yeşille "Hürriyeti seçtim" sözleri işlenmiştir.

Kaçamaklı Yol

Saint - EXupery'nin hayranlarından bir okuyucu, yazarın dul karısına:

— Bayan, der kocanızın sevişmek insanların birbirlerinin gözleri içine bakması değil her ikisinin de aynı istikamete bakmasıdır,, dediği şu sayfa bakın ne kadar güzel.

Bayan Saint - Ekupery şef-

Çeviren : Halide Onay

katle gülmeğe koyulur ve tatlı güney Amerika şivesiyle ilâve eder;

Ah bu sevgili Antoine! ah! onun neyi kastedtiğini çok iyi bilirim. O bunu bir kadına artık gözlerine bakmak arzusunda olmadığını mazur göstermek için söylüyor

Afrika Hikâyesi

Haute - Volta bölgesinde yakında yapılan bir seçimin namzetleri ekserisi okumak bilmeyen seçmenlerine programlarını takdim etmek batta isimlerini tanıtmak için büyük güçlüklerle karşılaştılar. Bültenler üzerinde isimleri yerine, biri fili diğeri de ceylanı temsil eden resimler koymağa ve seçim turnesinde zenci köylülere:

— Eğer X... in seçilmesini istersen file reyini ver. Y... ceylanıdır. Sayet Y... i istersen aksi şekilde hareket etmeğe karar verdiler.

Fakat fil namzet kurnaz bir adamdı. Köylerdeki dostları elbette dediler. Ceylan daha iyidir. İşte bundan ötürü ceylanın kazanmasını isterse onun resmini uğur alâmeti diye saklayacak. File gelince onu kutuya atacaksın. Böylece o sana artık fenalık yapamayacak. Ve fil seçildi. İnsan karşısındakine göre konuşmasını bilmeli

Kim daha yaramaz ?

«Baba, saçların neden bu kadar ağarmış ?»

«Babaların saçları yaramaz çocuklarının yüzünden ağarır»

«Onun için dün gördüğüm büyük babamın saçları seninkinden daha çok ağarmış»

Herşeyden fazla

«Seygilim, beni seviyorsun değil mi ?»

«Pek tabii !»

«Herşeyden fazla değil mi ?»

«Muhakkak !»

«Beni yüzbin liraya değişmezsin değil mi ?»

Böyle bir teklif yapan mı var ?»

Kadın çenesi

«Niçin kadınlar düşündükleri zaman çenelerini tutarlar ?»

«Kendilerini rahatsız etmesin diye»

İdeal kaynana

«Kızlarından büyüğünü Berlin'e küçüğünü Nürnberg'e gelin gönderen kaynana oturuyor ?»

«Yerinde bir soru ! Her iki damat kaynana'ları için kavga ediyorlar. Biri Berlin'de diğeri Nürnberg'de oturmasını istiyorlar»

«Ne ideal kaynana !»

«Evet ama Berlin'deki damat kaynananın Nürnberg'de Nürnberg'deki de Berlin'de otur-

masını istiyor.

Kabahat kimde ?

Bayan : «Seni artık kovmağa mecbur oluyorm»

Hizmetci : «Niçin sayın bayan ?»

Bayan : «Baksana, mobilyaların üzerinde en az üç aylık toz var»

Hizmetci : «Bunda benim suçum yok, ben geleli altı hafta oluyor.»

Bahsi kim kazandı !

Caddede tesadüfen arkadaş olan iki kişi bahse tutuşurlar. Bir tanesi karşılarındaki dükkândan görülmeden bir eşya alacak.

Eşyayı alan : «İşte eşyayı getirdim.

Bahsi kazandım ver parayı !»

Öteki ; Bahsi kazandın, fakat kaybettin. Ben dedektifim. İşte hüviyetim. Sizi hırsızlıktan dolayı tevkif ediyorum !»

Eşyayı getiren : «Aptal herif ! İşte benimde hüviyetim. Ben de dükkânın sahibiyim.»

Harp Akademisinde İmtihan

General : Varsayalım ki düşman varsayılan bir tepenin üstünde size ateş ediyor. Ne yaparsınız ?

Kurmay Adayı : yere yatarım, generalim !

General : Fakat o çıplak arazide mi. ?

Kurmay adayı : Hayır varsayılan bir kayanın arkasında. *

Bir meydan ateşi etrafında

Nezih CANSEL

Geceler vardı Osman

Yıldızdan buğday kokusundan

Dumanlı dal ateşinden geceler

Karagedik ay ışığı içindeydi

Hatırlarmısın

Sabahlara kadar insanlar geçerdi Üçpınar yolundan

İnsanlar yorgundu

İnsanlar garipti Osman

Topraktandılar

İşıktandılar

Akarlardı bir sel misali sabahlara kadar

Karanlığın veya tozlu bir fecrin terli avuçlarından

Başımızın üstünde bulutlar hışırdar

Yıldızlara bakardık

Ayışığında tınaz savururdu kızlar

Kızlar buğday kokardı

Rüzgâr kokardı Osman

Hatırlarmısın

Geceler boyu susmazdı yol üstündeki kuyunun çıkışı

Sebze yüklü kamyonlar geçerdi Yılandağ eteklerinden

Marşandizler geçerdi

Terli terli uyandığımız olurdu karanlık uykulardan

Sayıkladığımız olurdu

Yardan ve alın yazısından

Ellerin ellerin

Yedi kırın kahrını çekmiştir anam

Yaba tutuşun

Tırpan vuruşun

Sesini dağlar alır dağlar verir Osman

Bir Mukayese

Fazıla Atabek

Bu yaz İstanbul'da idim. Birgün, topkapı müzesini gezmeye gitmiştik. Bu göz ve gönül zevkini doyuracak güzellikler önünde sayılı dakikaları hayran hayran geçirirken o ince sanat devri, sanatkarlar ve bu sanat eserlerinden kana kana faydalanan Hükümdarlar gözlerimin önünden muhayyel simaları ve heybetleri ile geçerkan hatırıma Tarık Bin Zeyyad-ın şu meşhur cümleleri geliyordu:

"Ey Hükümdâran mâzinin serni-

gün olmuş efserleri,, ve "Endülüs Hükamdâranın hazineleri içindesin Tarık,,

Bu cümleler, ne münasebetle bilmiyorum; mütemadiyen ağızımdan dökülüyordular. Hele Sultanların incilerle işlenmiş altın ve gümüş ferman mahfazalarını, elmas işli kâseleri sanat bakımından ayrı, lüks ve saltanat bakımından ayrı hayranlık içinde seyreterek, şimdi bir türlü isimlendiremiyeceğim garip bir hissin tahtı te-

Bu şarkıyı sen söyledin tınaz savururken
Bütün bir mavilik boşalırdı ciğerlerinden
Dudaklarından
Gözlerinden
Ellerinden
Bütün bir mavilik girip çıkardı akşamlara kadar
Param parça gömleğinden

Çatal çatal ağaçlarda rüzgâr konuşur
Toprak konuşur
Geceler vardı buğday kokusundan
Dumanlı dal ateşinden
Hıdırın Memo tulum çalardı
Kızlar eteklerini yakan alevler kenarında
Kıvranırdı
Bükülürdü
Kızlar rüzgârdandı
Ateştendi Osman
Gülümserlerdi geceler boyu
Alevli avuçlarının arkasından

sirinde müzeden ayrıldıktan bir kaç gün sonra da Şişli'deki "Türk İnkilâp Müzesi,, ni ziyarete gittik Bu müze de bir devre ve bir Hükümdara (*) ait hatıra ve kıymetlerle müzeyyendi.

Büyük inkilâp tarihimize işaret eden hitabeler ve resimlerden sonra ikinci kata çıktık. Burada Topkapı sarayındaki saltanat eşyası yerine rengi uçuk bir kaç koltuk, bir iki halı ve büyük Ata'nın muhtelif kongrelerde giydiği bir kaç kat mütevazî elbise ve gömlek vardı. İncili fermanlar yerine de sape sade bir iki Madalya.. Müzede bir daire daha vardı, Fakat merdivenlere kırmızı kordonla mania çekili olduğunu görünce - Kimbilir orada neler vardır - dedim. İstanbul'a misafireten gelmiş olduğumu öğrenen müzenin nazıkbekçisi Bay Cemal Alkan yanımayaklaşarak :

- Buyurun size üst katı da gezdireyim diye, önümüze düştü önümüze düştü ve selâhiyetinden bir misafiri faydalandırmanın verdiği memnukla bizi yukarı çıkardı.

Merdiven başında ilk gördüğüm eşya, yüreğimi ağızıma getiren beyaz meş'ale sütunları oldu. İçimde, mabe-de giren bir insanın derin ve ürperişli ihtiramile adeta konuşmaktan çekinir bir halde rehberimizi takip ediyordum. Evvelâ sağda bir odaya girdik. Divarlarda Atatürk'ün hususi hayatına ait resimler vardı. Hele bir tanesinin önünden dakikalarca ayrılamadım. Bu, büyük Ata'nın albay üniformasile annesi ve kız kardeşi ile birlikte alınmış bir ağırandismanı idi. O, bu resimde fevkalâde yüzü, harikulâde bakışı ile âdeta canlanıyordu. Bu nefis tabloyu seyrederken

Topkapı müzesi artık gözlerimden tamamen silinmiş onun yerine birinci kattaki hitabeden zaptettiğim bir cümle belirmişti. Bu hitabe Dolma-bahçe sarayında yazılmıştı. (Artık bu saray Zillullahların değil, zil olmayan, hakikat olan Millet'in sarayıdır ve ben burada Millet'in bir misafiri olarak bulunmakla bahtiyarım)

- Ey büyük insan dedim. - Meğer sen değil o sarayın, ne yazık ki şu fena dünyanın da pek vefasız bir misafiri imişsin.

Solda başka bir odaya girdik. Burada, üzerinde bir hokka kalem, bir tampon ve ve birkaç dosya bulunan sade, daha doğrusu alelâde bir yazıhane, birde tehta sandalye duruyordu. Cemal Alkan:

- Bu da, dedi. Atatürk'ün İstanbul'un işgali sırasında çalıştığı masadır.

Hazin bir düşünceye varmıştım. - Bu günümüzü sağlayan ve o büyük mukadderatı hazırlayan o kutsal eller bu tahta masada, bu tahta kalemle mi yazmıştı? onun şu kuru sandalye üzerinde uykusuz geçirdiği gecelerden bihaber, mişıl mişıl uyuduğumuzu düşünerek; - Behçet Kemal Çağlar'ın şu mısralarını hatırladım:

Biz uyurduk O bizi beklerdi.
Uyudu nöbeti bizlere verdi.
Türklük yüreğini dağlasın gayri
Cihan da bizimle ağlasın gayri
Bay Cemal Alkan'a, gerek müzenin temizliği, gerekse gösterdiği nezaketten dolayı teşekkür ederek içimde birbirine karışan teessür, saadet ve onsuzluğun verdiği derin acı ile müzeden ayrıldım.

(*) Devlet Reisi manasına söylenmiştir

TULARECİTO

JOHN STEINBECK

Tularecito'nun hikâyesi derindir. Ortaya çıkışı da efsaneye benzer. "Gök Meraları" sakinleri nasıl hayaletle inanmıyorlarsa, bu hikâyeyede inanmıyorlar.

Franklin Gomez, Meksikalı Hintli Panşo'yu yanına aldı: İşte hepsi bu kadar. Panşo üç ayda bir parasını biriktirip arabayla Monterey'e gider, günahlarını itiraf eder töğbe getirirdi. İş çıkarıp da hapsi boylamamak için dört tekerlekli arabasının içine uzanır ve kahveler kapanasıya kadar uyurdu.

Atlas, Panşo işine vaktinde başlasın diye eve güneş doğmadan varırlardı. Panşo bir kaç lokma atıştırır ve işine giderdi. Arabayla avluya girerken hep uyurdu. Fakat bir gün onu uyumak şöyle dursun, arabada çığlıklar atarak geldiğini görünce herkes hayret içinde kaldı.

Franklin Gomez, giyinip adamını sorguya çekmek için dışarı fırladı.. olan olmuş, neler de neler: Panşo kafayı iyice tutsüledikten sonra evin yolunu tutmuştu. Blake'in evini geçtikten sonra, yol boyunca uzanan çalıların içinde bir bebe'nin ağladığını duydu. Ne olur ne olmaz, atı durdurup arabadan atladi. Her kişi yol ağzına çocuk bırakır mı? Bir de ne görsün, ufacık bir çocuk dar bir yere sıkışmış, yatıyor. Boyuna bakarsan eh, üç aylık filân var, diye söylendi Panşo. Çocuğu yerden aldı ve daha iyi görmek için bir kibrit çaktı... vay canına, çocuk gözlerini şeytanca iki yana oynatıp, derin bir sesle: "Bak, benim ne sivri

Çevirenler : Erol C nsel I- Nezh Cansel

dişlerim var, dedi." Panşo bakar mı hiç, çocuğu fırlattığı gibi arabaya sıçradı ve ata kamçının sopasıyla vura vura köpek gibi uluyup eve girdi.

Franklin Gomez her şeyi kötüye yormaz. Kendi kendine: "Her halde Panşo kafayı çekince sarhoşlukla rüya görmüştür" diye düşündü. Fakat içi de razı olmadı. Ata egeri vurunca doğru çocuğu aramaya gitti.. Bir de baktı ki çocuk orada..

Aradan üç ay geçti, Çocuk ağzını açıp bir kelime etmedi. Hem ağzında bir tek dişi yoktu. Fakat Panşo, çocuğun o korkunç sesi çıkarmadığına bir türlü inanmıyordu.

Çocuğun tumbul ve kısa kolları vardı. Bacakları oynak yerlerinden sonra çok uzundu. Koca kafası boynunu yokmuş gibi omuzlarının bittiği yere bitişikti. Yüzünün ve vücudunun ifadesine bakınca, çocuğa kendiliğinden (Tularecito - Kurbağa) dediler. Franklin Gomez ekseriya ona (Kurt) derdi. Çünkü bu çocuğun suratında öyle bir ifade var, derdi. Panşo: "Ama efendi, şu bacaklara bak, kollara, omuzlara bak, derdi. Böylece çocuğun ismi TULARECİTO kaldı. Bu biçimsiz mahlûku kimin bıraktığı bir türlü bulunamadı. Franklin Gomez onu çiftliğine aldı ve Panşo baktı.

Panşo çocuktan halâ korkuyordu. Ne uzun seneler ne de kullandığı sert kaideler, çocuğun o ilk bağırdığı zamanki duyduğu korkuyu içinden silemedi.

Çocuk çabucak büyüdü fakat

beş sene sonra kafası işlemez oldu. On yaşındayken Tularecito küçük bir çocuğun yapacağını yapıyordu. Uzun parmakları bir çok adamlarınkinden daha kuvvetliydi. Çiftlikteki-ler onun parmaklarından daima faydalanıyorlardı. Kör düğümleri bile söküyordu. Elleri böyle değildi: Elleri, ekmek için yaratılmıştı; en narin bir filizi bile incitmez, bir ağaç aşısını yaralamazdı. Fakat parmakları da aksine; bir hindinin kafasını zahmetsizce koparabilirdi. Kendine mahsus bir de eğlence bulmuştu: Baş parmağının ucuyla hakikata uygun hayvan resimleri yapıyordu. Franklin Gomez onun için bir sürü dağ aslanı, kurt, piliç resimleri bulmuştu. Tularecito, bir şahiti gösteren koca bir resim yapıp bacaklarından iki iple yemek salonunun tavanına asmıştı. Panşo ona bir insan diye bakmadığı için yaptığı resimleri de insandan gayri canlıların yapacağı işler diye düşünüyordu.

"Gök Meraları" sakinleri Tularecito'yu şeytan soyundan gelme addettikleri için rahatsızlık duyuyorlardı. Gök de ondan yana rahatsız oluyordu. Gözleri kuru ve vahşiydi. Çehresi troglodit'leri andırıyordu. Vücudunun korkunç kudreti ve yaptığı resimler, onu diğer çocuklardan ayırıyor kadınlara, erkeklere sıkıntı veriyordu.

Tularecito'yu yalnız bir şey kızdırırdı: Kadın olsun, çocuk olsun, erkek olsun, bunlardan birisi, eliyle yaptığı işlere kazara dokunup da bozacak olursa deliye dönerdi. Gözleri parlar ve öldürmek için hücum ederdi. Üç defa böyle oldu da, Franklin Gomez, eski halini alasıya kadar

elini ayağına bağladı.

On yaşına geldiği halde Tularecito mektebe gitmiyordu. Bunun için serserileri nezarete memur polis ile mektep müdürü onun halini tetkik etmek için arada bir çiftliğe geliyorlardı. Franklin Gomez'in, Tularecito'nun mektebe gitmesi lâzım geldiğine aklı yattı. Bir çok defalar onu kendi eliyle yola kadar uğurladı. Fakat Tularecito asla yolun sonuna kadar gitmedi. Mektebin can sıkıcı olmasından korkuyordu. Ve gidince gitti gelmez, uçtu konmaz misali eve uğramıyordu. Ama bu işleri oniki yaşından önce yapmadı. Onikisine gelince, pehlivan gibi geniş omuzları boğmaya hazır kolları vardı. Bu sıralarda, polis onu yakalayıp okula yerleştirirdi.

Franklin Gomez'in de tahmin ettiği gibi Tularecito hiç bir şey öğrenemedi. Fakat yeniden maharetini isbat etti: Hem taş oyma yapıyor, hem de güzel resim çiziyordu. Bayan baş öğretmen Tularecito'nun bu marifetini öğrenince tahtaya bir hayvan resmi yapmasını istedi.

Ders bittikten sonra Tularecito uzun boylu çalıştı durdu. Ertesi sabah tahtade hayret verici bir sergi yapılmıştı: Tularecito'nun şimdiye kadar hiç görmediği hayvan resimleri sıralanmıştı. Hayvanların üstünde, çayır kuşları uçarken görünüyordu, çingiraklı bir yılan bir dananın ardında geliyordu, kuyruğu asabi bir şekilde dikleşmiş bir kurt, bir domuzun ayaklarının dibine soluyordu. Bütün bunlardan başka, erkek kediler keçiler, kaplumbağalar, vahşi köpekler canlı olarak tahtaya çizilmiştiler.

Bayan Martin Tularecito'nun dehasında ürktü. Sınıfın huzurunda kendisine iltifat etti ve çizdiği resimler hakkında kısa bir izahatta bulundu. Kendisi bile böyle bir dehayi keşfedip de cesaret verdiğinden dolayı seviniyordu.

- Ben, bunlardan bir yığın daha yaparım, diyordu Tularecito.

Bayan Martin, onun geniş omuzlarına vurarak :

- Tabii yapacaksınız, diyordu. Sabahtan akşama kadar resim yapacaksınız. Bu, Allahın size verdiği bir nimettir.

Bu sözün, Tularecito'nun üzerinde yaptığı tesiri gördüğü için, gözlerinin içine baka baka cümleyi tekrar etti :

- Bu, Allahın size verdiği bir nimettir.

Bayan Martin saata göz attı ve kısaca :

- Şimdi dersimiz aritmetik, tahtayı silin, dedi.

Talebeler tahtayı silip rakkamları sıralamak için yerlerinden fırladılar. Daha henüz bu işe başlamışlardı ki Tularecito'nun tavırları değişti, ve sınıf muharebe meydanına döndü : Bayan Martin, Tularecito'yu talebelerin yardımıyla zapdetmeye uğraştı. Ne mümkün, çocuk çıldırmış koca bir adam gibi saldırıyordu. Döğüşün sonunda sınıfta her şey harap olmuş. hokkalar devrilmiş çekmeceler yerinden fırlamış, öğretmenin çiçekleri darma-dağınık edilmişti. Bayan Martin'in elbiseleri parça parça olmuş, sınıfın bütün büyük çocukları dövülüp yara-bere içinde bırakılmıştı. Tularecito vuruyor, ısırtıyor, kafasıyla çarpıyordu. Hiç bir terbiye kaidesi tanımiyor ve her şeyi ayağının altına alıyordu. Buuun üze-

rine öğretmenle beraber herkes mektebi terketmeğe mecbur oldu. Hepsi dışarı çıkar çıkmaz Tularecito arkalarından kapıyı kapadı, kaşından sızan teri sildi ve bozulmuş resimleri tamamlamak için çalışmaya başladı.

O akşam Bayan Martin, Franklin Gomez'i bularak, Tularecito'yu kırbaçlamasını söyledi.

Franklin Gomez omuzlarını silkip :

- Gerçekten onu kırbaçlamamı ister misiniz ? dedi.

Öğretmenin yüzünde tırnak yaraları vardı ; ağzında acı bir çizgi hasıl oldu :

- Tabii, dedi. Bugün yaptıklarını görseydiniz böyle söyleyip benimle alay etmezsiniz. Onun adamakıllı bir derse ihtiyacı var.

Gomez omuzlarını bir kere daha silkti ve Tularecito'yu yerden çağırdı.. Duvardan kısa bir kırbaç aldı ve Tularecito Bayan Martin'e sessiz sessiz gülümserken kamçıyı sırtına indirmeye başladı. Bayan Martin de her kamçı inişinde farkında olmadan elleriyle vurma taklidi yapıyordu. İbitince, Tularecito uzun parmaklarıyla iki yana tutuna tutuna gülümseyip yatmaya gitti.

Bayan Martin ceza bitince içinde kaldı.

- Vay canına, bir hayvan gibi, sanki bir köpek dövüyorlardı, diye bağırdı.

Franklin Gomez'in dudağı alaylı bir şekilde kıvrıldı :

- Bir köpek başını taşlara sürttü, gördünüz. Ona bir hayvan dediniz, doğru ama, iyi bir hayvan. Kendisine, resim yap, demişsiniz, sonra da yaptıklarını bozmuşsunuz. Bu iş Tularecito'nun hoşuna gitmez.

Bayan Martin, Gomez'i susturmak istedi, fakat o devam etti :

(Devam edecek)

İlim Uğrunda Şiddetli Açlığa Katlanan Gönüllüler (*)

Hugh Scott

Geçen Haziran ayında bir Newyork hastahanesinden ayrılan yedi mesut Amerikan eri hayatlarının sonlarına kadar, hiç bir zaman unutmıyacakları bir konuşma mevzuu elde etmiş bulunuyorlardı. Ekserisi, İkinci Dünya Savaşının tecrübeli erleri idi ve Birleşik Amerika Ordusu tarafından açlık alanında yapılan bir tecrübeye gönüllü olarak katılmışlardır. Hayatlarının en güç günlerini teşkil eden bu beş haftalık zaman esnasında erler bisküvi ve hap şeklinde sağlanan 900 kalori ile yaşamak zorunda kalmışlardır.

Pek tabii olarak bunlar kendi istekleriyle denemelere katılırken muhtelif düşünceleri nazarı itibara almışlardır. Her şeyden evvel vazife düşüncesi hâkim olmuştur. Diğer taraftan erler tecrübenin enteresan olacağını ve nihayet beş hafta devam edecek olan bu tecrübelerden sonra 30 gün izin alabileceklerini gözönünde tutmuşlardır.

Geçen birkaç yıl zarfında takriben 250 er bu alanda yapılan tecrübelerle katılmışlardır. Bu tecrübelerin hedefi şiddetli

bir açlık devresi geçirecek olan bir diyetle bir adamın ne kadar ve nasıl yaşayacağını tesbit etmekten ibaretti.

Gönüllü erler üzerinde muhtelif yiyecek maddeleri ve diyetler denenmiştir. Böyle olmasına rağmen mükemmel bir yiyecek maddesi bulunamamıştır. Fakat son tecrübeleri müteakip doktorlar, bu alanda yapılan araştırmalar neticeinde büyük ölçüde terakki kaydedildiğinden emin olmuşlardır.

Tecrübelerde istimal edilen yiyecek maddeleri arasında erlerin bisküvi ismini verdikleri bir nevi galetada faydalanılmışlardır. Günde dört kere ve dört saat ara ile erler bu bisküvilerden beş tane yiyorlardı. Bu vaziyet karşısında günde sadece 900 kalori almış oluyorlardı. Bisküvilerde başka en çok tatmin edici rasyonu üç bardak su, çeşitli vitamini ihtiva eden bir hap ve her yemekte tesbit edilmiş bir tuz miktarı teşkil ediyordu.

Açlık tecrübesine tâbi rutulan erlere Newyork hastahane-

lerinden birinde geniş ve havadar bir oda tahsis edilmişti. Odada üç radyo ve bir televizyon âhizesi vardı. Ayrıca, kenderilerine kitap, dergi, gazete, kâğıt, kalem ve açık havada yapılacak spor oyunları için lüzumlu eşyalar verilmişti. Erler, nehir boyunda güneş banyosu yaptıktan sonra biraz oyun oynuyorlardı. Bu iş de bitince, bir tarafa çekilip hayallerinde yiyecek maddelerini canlandırıyorlaadı. Arası çok geçmeden traş olmak, zahmetli bir iş olarak gözönünde tutulmağa başlandı ve erlerin bir çoğu sakal koyuvermeğe başladı.

Saatte bir, erler hastahane-deki uzmanlar tarafından kontrol ediliyorlar ve her erin durumu titizlikle kaydediliyordu. Başlangıçta normal bir enerji göze çarpıyordu. Lâkin arası çok geçmeden yerlere yayılmağa başladılar. Pek tabii olarak açlıkları arttıkça daha haşin oluyorlardı. Ve nihayet beşinci tecrübe haftasının son son günlerinde zamanlarının büyük bir kısmını yatakta geçiriyorlardı.

Tecrübe devresinin sona erişinden bir iki gün sonra tekrar eskisi gibi konuşmağa başladılar. 15 kilo kayıpları olmuştı, fakat yavaş yavaş kiloları geri alıyorlardı. Bir erin 48 saat zar-

finda dört buçuk kilodan fazla aldığı görülmüştür. Birkaç gün sonra, Amerikan ordusu bakları olan izni derhal vermiştir.

Tecrübeler girişirken cankurtaran vasıtalarına yerleştirilen yiyecek maddelerinin inkişaf edilip edilemeyeceği keyfiyeti de incelenmiştir. Son üç yıl zarfında gönüllüler üzerinde takriben 60 açlık tecrübesi yapılmıştır. Her tecrübeye 10 ilâ 16 kişi üzerinde incelemeler yapılmıştır. Tecrübeler katılan gönüllülerin 17 ilâ 38 arasında yaşları değişiyordu. Açlık devresinde yaşlılar gençlere nazaran daha az gösteriyorlardı. İlk on gün zarfında ileri sürülen şikâyetler, sonrakilere nazaran daha kuvvetli idi.

Bu inceleme esnasında askeri avantajdan başka kilo düşürmek bakımından siviller için de önemli olabilecek araştırmalar yapılmıştır. Diğer taraftan, esash yiyecek maddelerinin bulunmadığı yabancı memleketlerdeki beslenme durumu bakımından da yapılan araştırmalar bilhassa ehemniyetlidir. Alınan neticelerden gerek tıp ve gerekse cerrahî alanında da istifade temin edilebilecektir. Bütün bunları nazarı dikkate alacak olursak 11 erin beyhude yere göğüs germediklerini anlamakta müşkülât çekmeyiz.

(" Philadelphia Inquirer,, den

Halkevi Haberleri

Halkevi Başkanı Emin Hekimgil 20 Ocak 1949 günü Halkevi salonunda (İngiltere İntibaları) mevzuunda bir konferans vermiştir. Başkan birinci ve ikinci dünya savaşlarından önce ki İngilterenin durumunu kısa anlatıktan sonra bir sene İngilterede kalışlarında edindiği intibalardan İngilizlerin ne kadar tutumlu fedakâr bir hayat yaşadıklarını, aile, cemiyet okul ve kültür kurumlarının verimli çalışmalarını anlatmıştır.

● Halkevinde iki haftadanberi devam eden Satranç turnovası meraklı bir şekilde devam etmiştir. Karşılaşmaların neticeleri şöyledir. H. Gürpınar 0, R. Levent 1, Sleeman 0, E. Diker 1, O. Artar 1, E. Diker 1, H. Yücer 0, O. Artar 0, F. Arısoy 1, F. Arısoy 0, R. Levent 1, E. Diker 1, S. Toprak 0, O. Artar 0, H. Yücer 1 oyunlara devam edilmektedir.

● 2 Şubat 1949 Çarşamba günü İngiliz kültür heyeti Türkiye münesili Dr. L. R. Philips saat 16 da Halkevinde İngiliz eğitim sistemi hakkında bir konferans vermiştir. Dr. Philips Türkiye hakkındaki intibalarını anlattıktan sonra Samsunda ziyaret ettiği okulların ve öğrencilerin çalışma tarzlarını öğmüş ve İngiliz üniversite kulüblerinde dersten ziyade gençlerin teşebbüs ve hayata bilfiil hazırladıklarını ve bundan alınan müsbet neticelerini açıklıyarak Kanada ve Amerikada eğitim sisteminin İngiliz eğitiminden alındığı ve Türk eğitim sisteminin de bu tarafa yönelmiş olduğunu, sonra Türk İngiliz karakterinin benzerliğine temas ederek konferansını bitirmiştir.

● Halkevinde 28 Ocak 1949 akşamı Şairler gecesi yapıldı, Samsunun seçkin bir kitlesinin hazır bulunduğu bu gecece Halkevi Başkanı Emin

Hekimgil saat 20 de bu gecenin gayesini ve programını açıklıyan söylevini takiben alfabe sırasile Samsunlu gençler şiirlerini okumuşlardır. Okuyanlar şunlardır :

Rıza Akdemir Yarab, Sen yolcuya, Türk tokadı; Fazıla Atabek Tanrıma, Bahçecik Pınarında, Esem; M. Süheyl Gurbet geceleri, Yiğitler diyarı, Antep hasreti, Adem Gürçağlıyan Ana, Güzel; İsa Karaca, Endişe, Harmanda, Gel kızılmak; Namık Erdoğan Kemali anarken, Bakma, Onursal; M. Ziya Siyah yıldızlara, Asam ve ben; Ali Sarcan, Ayrılırken, Karadeniz halkının kızı, Emineye; İbrahim Topuz Gurbet çeşmesi, Geçirdim; Bahri Ulaş 19 Mayıs, Sesleniş, Yare deyişler, Uyanık, Celâl Ağah Uyanık Şehit Özmire nazire.

Halkevlerinin 17. ci yıl dönümü kutlandı

20-2-949 pazar günü saat 14 de Halkevinde büyük bir kutlama töreni yapılmıştır.

Daha erken saatlerde Halkevi salonu dolmuştu. Başta valimiz olduğu halde, General, daire müdürleri, parti ileri gelenleri saat 14 de gelmiş bulunuyorlardı. İ. Yankutan Sen, Bahkçılar, Sonra.

Merasime Halkevi orkestrasının çaldığı İstiklâl marşı ile başlanmış bunu müteakip Ömer Orhun açış nutkunu söylemiştir. Bu nutukta Halkevlerinin açılış tarihini ve amacını kısa fakat veciz bir şekilde anlattıktan sonra Samsun Halkevinin çalışmalarını etraflica anlatmış ve 948 de yaptığı faaliyetle 1949 da yapacağı faaliyeti karşılaştırmış memnuniyet verici neticeleri söyliyerek nutkunu bitirmiştir.

Bundan sonra Halkevi Ar kolunun hazırladığı orkestra konseri başladı ve misafirlere muvaffakiyetli sanatlarile çok iyi birgün yaşattı.

Halkevi Yayınları

Kâzım Dilcimen
M. Dobada, H. Çekli
Mustafa Cura

Kemal Yener
Celâl Çumralı

Canik Beyleri
Ataların Dilinden
Kooperatifçilik Davamız ve
Samsunda Kooperatifçilik
Şairler Konuşuyor
Kırk Dalganın Suyu ve
Kırk Çakıl

19 MAYIS

Aylık kültür ve sanat dergisi

Cilt Ocak
9 1949

Heray Samsunda çıkar ✕ Çıkaran Halkevi ✕ Sahibi ve yazı
işlerini fiilen idare eden Emin Hekimgil ✕ Abone yıllığı 3 lira ✕
Yayınlanmayan yazılar geri verilmez ✕ Dizildiği ve Basıldığı
yer Samsun Matbaası ✕

30 Kuruş